

Možné přístupy ke změnám v oblasti zajištění BOZP při realizaci výkopových prací

Mgr. et Mgr. Josef Senčík

Ing. Marek Nechvátal

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
Jeruzalémská 9, 110 00 Praha 1
sencikj@vubp-praha.cz

System, zajištění BOZP při realizaci výkopových prací není v současnosti zcela přijímán a v odborné veřejnosti je k němu množství výhrad. Z tohoto důvodu je řešen výzkumný úkol TIMPSV011 „Zvýšení ochrany zaměstnanců při pracovních činnostech ve výkopech“, který je řešen v rámci projektu TIRSMPSV701 „Inovativní řešení skupiny potřeb v oblasti optimalizace předpisů, postupů a opatření BOZP včetně diseminačních opatření“. Jedním z výstupů projektu bude Návrh na doporučení pro změny zákonných norem a souvisejících předpisů v dané problematice. Zde předložený příspěvek prezentuje možné přístupy v této oblasti.

V rámci řešení úkolů daných Výzkumnému ústavu bezpečnosti práce, v. v. i. se věnujeme také problematice bezpečnosti práce ve výkopech. V rámci této činnosti je v plánu vyhodnotit stávající stav, navrhnout informační brožuru a případně navrhnout změny právních předpisů.

Informační brožura bude koncipována do jednotlivých částí, které jsou uvažovány, jako samostatné části které budou cíleny na:

- 1) Zadavatel stavby;
- 2) Zhotovitel;
- 3) Projektant;
- 4) Koordinátor BOZP;
- 5) Stavbyvedoucí;
- 6) Fyzické osoby hloubící výkopy manuálně;
- 7) Fyzické osoby hloubící výkopy strojně;
- 8) Fyzické osoby vstupující do výkopů.

Náplní informační brožury bude zajistit zainteresovaným osobám a odborným skupinám dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci pro zemní a výkopové práce, zejména formou seznámení s hlavními riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště.

V rámci realizace terénního šetření jsme se zaměřili hlavně na dodržování stávajících požadavků a na návrhy respondentů na zlepšení stávající situace v BOZP. Z provedených šetření je zřejmé, že požadavky na zajištění BOZP nejsou dodržovány a to poměrně běžně. Týká se to jak větších staveb s výkopy hlubšími než 5 m, tak výkopů podstatně mělčích. Problémem jsou jak nedodržování nutnosti pažení či svahování, ale mnohdy i nedodržování minimální šířky výkopů.

V případě šířky výkopů bylo od respondentů zjištěno, že se domnívají, že v případě výkopů mělčích, do cca 1 m nepovažují za potřebné mít stanovenou minimální šířku výkopů. To koresponduje i s konzultací s inženýrskými geology a geotechniky, kteří analyzovali některé případy špatné praxe, která byla na stavbách zjištěna.

V ostatních případech nedodržování minimálních požadavků na zajištění BOZP se jeví jako potřebné posílit represivní složku kontroly a to jak na straně projekční přípravy, tak na straně vlastních zhotovitelů a jimi pověřených osob, které dohlížejí na realizaci přímo na stavbě.

Je tedy vidět, že je prostor pro případné změny předpisů. Tyto však musí respektovat smysl a účel Směrnice Rady 92/57/EHS ze dne 24. června 1992 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na dočasných nebo mobilních stavenišťích (osmá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS).

V českém prostředí je výše uvedené řešeno především pomocí nařízení vlády č. 591/2006 Sb., kde jsou definovány minimální požadavky na zajištění BOZP na staveništi, resp. při realizaci výkopových prací. V tomto předpise jsou striktně vyjmenovány požadavky. Není zde však možnost si tyto požadavky operativně měnit. Bezpečnost zde tedy není založena na analýze nebezpečí, ale na dodržení minimálních požadavků.

Z tohoto důvodu je navržena změna, resp. doplnění tohoto nařízení vlády. Na rozdíl od současného požadavku NV 591/2006 Sb., příloha č. 3, část V., písm. 5, kde je uvedeno:

Nejmenší světlá šířka výkopů se svislými stěnami, do kterých vstupují fyzické osoby, činí 0,8 m. Rozměry výkopů musí být voleny tak, aby umožňovaly bezpečné provedení všech návazných montážních prací spojených zejména s uložením potrubí, osazením tvarovek a armatur; napojením přípojek, provedením spojů nebo svařováním.

Smysl nového textu by mohly být následující:

Nejmenší světlá šířka výkopů se svislými stěnami, do kterých vstupují fyzické osoby, se stanovuje dle následující tabulky:

<i>Hloubka rýhy (výkopu)</i>	<i>Minimální šířka</i>
<i>do 1,00 m</i>	<i>stanoví zhotovitel</i>
<i>1,00 až 1,75 m</i>	<i>0,8 m</i>
<i>1,75 až 4,00 m</i>	<i>0,9 m</i>
<i>nad 4 m</i>	<i>1,00 m</i>

Rozměry výkopů musí být voleny tak, aby umožňovaly bezpečné provedení všech návazných montážních prací spojených zejména s uložením potrubí, osazením tvarovek a armatur, napojením přípojek, provedením spojů nebo svařováním. Při stanovení šířky výkopu se zohledňuje druh prací, šířka předmětů, se kterými je ve výkopu manipulováno, hloubka výkopu, technologie prováděných prací, způsob pažení a sklon svahovaných výkopů.

Navrženo je též doplnění NV 591/2006 Sb., příloha č. 3, část IV. a to v následujícím smyslu:

Vstupovat do výkopů a dohlížet na práce ve výkopech mohou jen fyzické osoby, které jsou prokazatelně obeznámeny s riziky ohrožení života a zdraví souvisejícími s jimi prováděnými pracemi. Fyzická osoba (např. stavbyvedoucí) dohlížející na prováděné práce je zodpovědná za dodržení zásad ochrany života a zdraví stanovených tímto předpisem. Minimální požadavky na ochranu života a zdraví stanovených tímto předpisem nemusí být dodrženy v případě, kdy je v technologickém předpise prokazatelně zhodnocena nepotřebnost dodržování těchto minimálních zásad. Technologický předpis pak stanovuje individuální minimální požadavky na zajištění ochrany života a zdraví.

Uvedené je však stále ve fázi diskusí.